

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง “แบบแผนการบริโภคสื่อทางเพศของผู้ชายและผู้หญิง” ครั้งนี้มีจุดประสงค์ที่จะวิเคราะห์ผู้รับสาร (audience analysis) เพื่อศึกษาว่าผู้รับสารมีแบบแผนการบริโภคสื่อทางเพศอย่างไร และทำไมจึงเป็นเช่นนั้น

ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการวิเคราะห์แบบวัฒนธรรมศึกษา คือจะพิจารณากระบวนการสื่อสารเลยออกไปถึงบริบท (Context) ที่กระบวนการสื่อสารนั้นกำลังเกิดขึ้น โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) กลุ่มผู้รับสารผู้ชายและผู้หญิงที่บริโภคสื่อทางเพศ ทั้งนี้ประเด็นหลักของการศึกษา คือ การพิจารณาว่าเพศชายและเพศหญิงมี แบบแผนการบริโภค สื่อทางเพศอย่างไร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างงานวิจัยเรื่อง แบบแผนการบริโภคสื่อทางเพศของผู้ชายและผู้หญิง ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการ 2 วิธี วิธีแรกคือการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และวิธีที่สองคือ Snow Ball Sampling Technique โดยจะคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 12 คนเป็นกลุ่มผู้รับสารสื่อทางเพศชาย 6 คน และผู้รับสารสื่อทางเพศที่เป็นหญิง 6 คน

การสุ่มตัวอย่างวิธีแรก คือ การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงนั้น ผู้วิจัยได้เจาะจงเลือกผู้รับสารสื่อทางเพศที่เป็นเพศชายและเพศหญิงที่รู้จักกันเป็นการส่วนตัวมาก่อนแล้ว ทั้งจากเพื่อนร่วมชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษา เพื่อนร่วมมหาวิทยาลัย และกลุ่มเพื่อนที่เคยเล่นกีฬาด้วยกัน เพื่อให้เข้าถึงและทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างได้สะดวกขึ้น

ในการสุ่มตัวอย่างวิธีต่อมา คือ Snow Ball Sampling Technique นั้น หลังจากผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงแล้ว ผู้วิจัยได้ให้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มแรกช่วยแนะนำกลุ่มตัวอย่างผู้รับสารสื่อทางเพศทั้งเพศชายและเพศหญิงจนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ คือ 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด 2 กลุ่ม
2. เครื่องบันทึกเสียงสำหรับบันทึกการสัมภาษณ์
3. กระดาษสำหรับจดบันทึกขณะทำการสัมภาษณ์

วิธีการเก็บข้อมูล

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ แม้ตามแนวคิดของ David Morley เห็นว่าการศึกษารับทราบการรับสารจำเป็นต้องใช้เครื่องมืออย่างการสังเกตการณ์ (Observative) ในการศึกษาแต่ทว่าในกรณีของการศึกษา แบบแผนการบริโภคนิสัยสื่อทางเพศนั้น การเข้าไปสังเกตการณ์นั้นอาจเป็นเรื่องที่ทำได้ลำบาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ (interview) แทน โดยผู้วิจัยได้อาศัยรูปแบบการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) โดยข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ จะถูกนำมาศึกษาวิเคราะห์ เพื่อให้เข้าใจแบบแผนการบริโภคนิสัยสื่อทางเพศทั้งของเพศชายและเพศหญิง ผู้วิจัยจะเป็นผู้สัมภาษณ์ด้วยตนเอง มีการเตรียมแนวคำถามกว้าง ๆ มาล่วงหน้า ซึ่งจะใช้ 2 ลักษณะคือ การสัมภาษณ์ที่เปิดกว้าง ไม่จำกัดคำตอบ เพื่อให้ผู้สัมภาษณ์มีอิสระในการแสดงความคิดเห็น และการสัมภาษณ์แบบเน้นจุดสนใจเฉพาะ (Focus Interview) หรือการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ซึ่งการสัมภาษณ์แบบดังกล่าว จะทำให้ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลในประเด็นที่ต้องการได้อย่างลึกซึ้งและครอบคลุม นอกจากการสัมภาษณ์แล้ว ผู้วิจัยยังได้ทำการสังเกตแบบไม่เป็นทางการ (Informal observation) ในเรื่องอวัจนภาษา (Non-verbal) ประกอบ เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำมาวิเคราะห์แบบแผนการบริโภคนิสัยสื่อทางเพศของกลุ่มตัวอย่างอีกด้วย

ผู้วิจัยเริ่มต้นด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่มีความสนิทสนมก่อนทั้งเพศชายและเพศหญิง (การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง) จากนั้น กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกลุ่มแรกก็ได้ทำการแนะนำกลุ่มตัวอย่างคนอื่นให้แก่ผู้วิจัยไปสัมภาษณ์ (Snow Ball Sampling Technique) จนครบทั้ง 12 คน ส่วนระยะเวลาในการศึกษานั้น ผู้วิจัยได้ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลทั้งกลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิง รวมระยะเวลาแล้วประมาณ 6 สัปดาห์ โดยเริ่มต้นตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2549 จนถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2550

การวิเคราะห์และการสรุปผลข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 จัดทำรายงานบันทึกข้อมูลที่กลุ่มตัวอย่างได้ถ่ายทอดออกมาเป็นบันทึกข้อความ ตรวจสอบบันทึกข้อความกับเครื่องบันทึกเสียง และทำการตรวจสอบความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือก่อนการสรุปผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 นำคำตอบทั้งหมดที่กลุ่มตัวอย่างให้มาประมวลคำตอบก่อนทำการสรุปผลการวิจัย

เกณฑ์ในการวิเคราะห์

เกณฑ์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดในการวิเคราะห์ผู้รับสารของ David Morley ซึ่งมีหลักการดังต่อไปนี้

1. ประเด็นที่ใช้ในการวิเคราะห์ผู้รับสารสื่อทางเพศ

1.1 โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของบริบทสื่อทางเพศ ได้แก่ เพศ ระดับรายได้ สถานภาพทางสังคม

1.2 จุดยืนทางวัฒนธรรมของกลุ่มผู้รับสารสื่อทางเพศ การสอบถามลักษณะนี้เพื่อให้ได้คุณลักษณะที่เฉพาะเจาะจงของผู้รับสารสื่อทางเพศมากขึ้น ตัวอย่างคำถามได้แก่ วิถีชีวิตของผู้อ่าน การใช้เวลารว่าง แนวคิดเรื่องการใช้ชีวิตเป็นต้น

1.3 การเข้าถึงตัวบท ซึ่งแบ่งเป็นปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก เนื่องจากความสามารถในการเข้าถึงตัวบทเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อ พฤติกรรมการเปิดรับสาร ตัวอย่างคำถาม เช่น เพราะเหตุใดจึงดูสื่อทางเพศ (ปัจจัยภายใน) หรือ เหตุใดกลุ่มตัวอย่างจึงเลือกบริโภคสื่อทางเพศที่ต่างชนิดกันออกไป ไม่ว่าจะป็นอินเทอร์เน็ต วีซีดี หนังสือ (ปัจจัยภายนอก)

2. การวิเคราะห์กระบวนการรับรู้ของผู้รับสาร (Perception of audience)

การวิเคราะห์กระบวนการรับรู้นี้เพื่อใช้วัดการรับรู้เรื่องราวหลังจากได้รับชมสื่อทางเพศแล้วแล้วโดยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ

2.1 ความสามารถในการจดจำเนื้อหาได้ (Recognition)

2.2 ความเข้าใจเนื้อหา (Comprehension)

2.3 การตีความหมายจากสาร (Interpretation)

2.4 การมีปฏิกิริยาตอบสนอง (Response)

3. การศึกษาพฤติกรรมการบริโภคสื่อ (Media Consumption)

เนื่องจากวิธีการศึกษาผู้รับสารของกลุ่มวัฒนธรรมศึกษาได้ขยายแนวความคิดในเรื่องการเปิดรับออกไปถึงพฤติกรรมการเปิดรับ เพราะเชื่อว่า การศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับชมด้วยมิติเชิงคุณภาพนี้จะสามารถอธิบายผลการรับสารได้ดียิ่งขึ้น มิติของพฤติกรรมการเปิดรับพิจารณาจาก

- 3.1 ความสนใจในการเปิดรับ (Attention)
- 3.2 ลักษณะการคิดไตร่ตรองขณะดู (Reflexive)
- 3.3 ช่วงเวลาที่ดู (Temporal Organization)
- 3.4 กิจกรรมที่ทำระหว่างใช้สื่อ

4. การวิเคราะห์ผลกระทบที่มีต่อผู้รับสาร

สาระสำคัญที่ผู้วิจัยสนใจสำหรับในส่วนนี้ คือ บทบาทหน้าที่ของสื่อทางเพศที่มีต่อผู้รับสารทั้งสองกลุ่ม หรืออีกนัยหนึ่งคือ ผู้รับสารใช้สื่อทางเพศและเกิดผลอย่างไรบ้าง

การนำเสนอผลงานการศึกษา

เพื่อให้เกิดความเข้าใจปรากฏการณ์วัฒนธรรมการบริโภคสื่อทางเพศ การสร้างความหมายในระดับชีวิตประจำวันของผู้รับสารสื่อทางเพศ ที่มีความแตกต่างกันในเรื่องของเพศ ผู้วิจัยจะนำเสนอความเข้าใจปรากฏการณ์เหล่านั้น ในรูปแบบของการเล่าเรื่อง และวิเคราะห์ตีความในแง่มุมต่าง ๆ ผ่านแนวคิดวัฒนธรรมศึกษาสำนักเบอร์มิงแฮมการนำเสนอเนื้อหาจะอยู่ในบทที่ 4-6 ดังนี้

- บทที่ 4 การวิเคราะห์แบบแผนการบริโภคสื่อทางเพศของผู้รับสารเพศชาย
- บทที่ 5 การวิเคราะห์แบบแผนการบริโภคสื่อทางเพศของผู้รับสารเพศหญิง
- บทที่ 6 บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ